

Néprajzi Hírek

A Magyar Néprajzi Társaság tájékoztatója

A Magyar Néprajzi Társaság rendkívüli közgyűlése	(3)
Kutatások	(5)
Tudományos rendezvények, konferenciák	(11)
Múzeumok, gyűjtemények	(20)
Kiállítások	(24)
Oktatás	(33)
Téka	(36)
Évfordulók, megemlékezések, köszöntések	(57)
In memoriam	(98)
Mindenféle	(116)

HARMINCHATODIK ÉVFOLYAM
2007/3–4.

Szerkesztők:

Bárth Dániel
Hála József (felelős szerkesztő)
Máté György

A kiadást támogatta a

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ISSN 0133–8021

Kiadja a Magyar Néprajzi Társaság
Felelős kiadó: Paládi-Kovács Attila
Engedélyszám: III/Szl/426/1980

Terjeszti a Magyar Néprajzi Társaság

Megrendelhető:
1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.

Nyomdai munkálatok:
Innova-Print Kft.
1047 Budapest, Baross u. 92–96.
Felelős vezető: Komornik Ferenc

Tartalom

A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSE (Budapest, 2007. december 6.)	3
Jegyzőkönyv	3
KUTATÁSOK	5
Vass Erika: A Szabadtéri Néprajzi Múzeum gyűjtőtábora Homoródalmáson	5
Mód László: Gyűjtőúton a bánsági Újszentesen	8
TUDOMÁNYOS RENDEZVÉNYEK, KONFERENCIÁK	11
Benedek Katalin: Folklor és történelem (Budapest, 2006. november 30.–december 1.) .	11
Kemecsi Lajos: A vasművesség évezredei a Kárpát-medencében (75 éve született Bodgál Ferenc) (Miskolc, 2007. június 12–13.)	15
Mészáros Csaba: A Folklore Fellows hetedik nyári egyeteme Észak-Karéliában	16
Mód László: Tárgyak mozgásban. Az anyagi kultúra és a turizmus anyagi világa (Leeds, 2007. július 20–23.)	18
MÚZEUMOK, GYŰJTEMÉNYEK	20
Ferkov Jakab–Mód László–Simon András–N. Szabó Magdolna: A Dobronaki György-ház. Helytörténeti–néprajzi gyűjtemény nyílt Dobronakon (2006. szeptember 17.)	20
KIÁLLÍTÁSOK	24
Kriston Vízi József: Tanya – Utak. A Nyíregyháza környéki tanyák az ezredfordulón (Jósa András Múzeum, 2007. március 30.–június 25.)	24
Kepéné Bihar Mária: Néprajzi fotókiállítás Bellon Tibor emlékének ajánlva	26
Szabó Klára: „Virágózódott Anno”. Az Umlingok Kalotaszegen (Néprajzi Múzeum, 2007. május 4.–október 23.	26
Fejős Zoltán: Huszka József, a rajzoló gyűjtő. (Kiskun Múzeum, Kiskunfélegyháza, 2007. október 13-tól)	29
OKTATÁS	33
Mód László: A víz és a városi életmód Szegeden. Kulturális örökség, emlékezet, szabadidő. A VIII. Nemzetközi Diákszeminárium (Szeged, 2007. augusztus 21–27.)	33
TÉKA	36
Mészáros Csaba: Könyv a jukagírok folklórjáról	36
Küllős Imola: Könyv a csángók hiedelemvilágáról	38
Angyalosy Eszter: Egy szicíliai település élete templomának történetén keresztül: Szent Miklós kultusza Melilliben	41
Knézy Judit: Eperjessy Ernő vallomása szülőföldjéről, eleiről, családjáról	44
Halász Péter: Bevezetés a „Dunának, Oltnak egy a hangja” című könyvhöz	49
Küllős Imola: Lanczendorfer Zsuzsanna könyve édesapjáról	51
A Mentor Kiadó könyveiből	55

ÉVFORDULÓK, MEGEMLEKEZÉSEK, KÖSZÖNTÉSEK	57
Százhuszonöt éve született és negyven éve hunyt el Kodály Zoltán	57
Sárosi Bálint: Kodály, 2007	57
Bónis Ferenc: Gondolatfüzér Gáti Gábor Kodály-emlékérmé köré. Ércnél mara- dandóbb	61
Szilágyi Miklós: Százhuszonöt éve született Lukács Károly	62
Szűcs Judit: „Gyerékek, mēnjetek, ēgyetēk, azután mēg fekūdjetēk!”. Száz éve született Nyíri Antal nyelvtörténész	66
Olsvai Imre: Emlékezés Vass Lajosra	69
Szilágyi Miklós: Köszöntjük a 80 éves Janó Ákost	70
Solmoši Márta: A nyolcvanéves Tóth Imre köszöntése	73
Varga Sándor: Köszöntjük a hatvanéves Felföldi Lászlót	76
Benedek Csaba: Novák László Ferenc 60 esztendő	78
Bodó Sándor: A hatvanéves Petercsák Tivadar köszöntése	80
Kemecsi Lajos: Erdélyi Zoltán emlékezete	83
Paládi-Kovács Attila: Emlékezés Bellon Tiborra	92
Csoma Zsigmond: Százéves a Magyar Mezőgazdasági Múzeum épülete, a buda- pesti Vajdahunyadvár	94
Kósa László: Negyvenéves a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóin- tézete	95
IN MEMORIAM	98
Dukrét Géza: Emlékezés Zsók Bélára	98
Simon András: Szabó Magdolna (1946–2006)	99
In memoriam Papp József (Tiszacsege, 1928. november 20.–Szombathely, 2007. február 5.)	101
Paládi-Kovács Attila: Búcsú Papp Józseftől	101
Balázs Géza: Búcsú Papp József Tanár Úrtól	103
Farkas Judit: Lux Éva (1949–2007)	106
Filep Antal: B. Nagy Margit emlékezete (Gyoma, 1928. május 4.–Budapest, 2007. március 4.)	107
ifj. Kodolányi János: Ilmar Talve (1919–2007)	111
Szilágyi Miklós: Balogh Istvántól búcsúzunk (1912–2007)	112
MINDENFÉLE	116
Gráfik Imre: „(Minden jól van, csak) egy nagy göbje van”. Rendhagyó helyreiga- zítási kérelem	116
Ambrus Vilmos: Maradék. Dokumentumfilm a szerémségi magyar szórványokról ..	118
Hála József: Falunapok Bernecebarátiban – a néprajz jegyében	119
Hála József–Máté György (összeáll.): Rövid hírek, tudósítások	123

Köszöntjük a hatvanéves Felföldi Lászlót

A magyar tánc kutatás és néprajztudomány jeles képviselőjét, Felföldi Lászlót szeretném ezzel az írással köszönteni. Laci bácsi idén hatvanéves. Pályatársai, kollégái körében nagy tiszteletnek örvend. Példamutató szerénységével, barátságosságával és megalapozott szakmai tudásával sok tisztelet és szimpatizánst szerzett a magyar néptánc kutatásnak, itthon csakúgy, mint külföldön. Fiaitól tánc kutatók közül többen nagyon sokat köszönhetünk neki, ezért is érzem megtisztelőnek a köszöntésre való felkérést.

Egyetemi éveit Szegeden, a József Attila Tudományegyetemen töltötte. 1972-ben szerzett diplomát angol–oroszl nyelv és irodalom, valamint néprajz szakokon. Ugyanítt szerezte egyetemi doktori fokozatát 1984-ben, a Maros menti szerbek tánc kultúrájáról írt disszertációjával osztatlan elismerést váltott ki szakmai körökben. 1973-tól 1983-ig néprajzos muzeológusként a Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatóságához tartozó makói múzeumban dolgozott. Itt vezetői és munkatársai általános megalégedésére végezte munkáját. A néptánc iránti érdeklődése már általános iskolás éveiből származik, később az egyetemi tánc csoportnak is aktív tagja volt. 1970-ben került kapcsolatba Martin Györggyel, az ő biztatására kezdett el foglalkozni néprajzi gyűjtéssel.

1984-től munkatársként, 1985-től már mint tudományos titkár dolgozott az MTA Zenetudományi Intézetében. A budapesti pályakezdeés nem volt mentes a nehézségektől, a legnagyobb megmérettetés azonban csak ezután következett. Martin halála után, 1983-ban Pesovár Ernő vette át a Táncosztály vezetését, majd az ő nyugdíjba vonulása után, 1989-ben Felföldi Lászlót választották vezetőnek. Az osztályra háruló feladatokat felosztva rá a kéziratár rendezése maradt, később a Népzenei Archivum vezetői posztját is ő látta el ideig.

Környezetéből kevesen bíztak abban, hogy képes megbirkózni Martin György monumentális szellemi örökségének terhével. Saját és közvetlen munkatársai erejére támaszkodva elkezdte a munkát: megpróbálta lezárni a torzóban maradt életművet. A táncosegyéniség-kutatás területén nemzetközileg is elismert eredményeket ért el. A négy évig tartó magyarózi kutatás alapján megírt PhD-disszertációja és több kiváló tanulmánya is ebben a tárgykörben született. Martin György kéziratának kiadásával, az általa és munkatársaival szerkesztett és 2004-ben kiadott, *Mátyás István „Mundruc” – Egy kalotaszegi táncos egyéniségvizsgálata* című kötettel a rendkívül rangos *Pitrè-Salomone Marino-díjat* nyerte el.

Ugyanakkor ő volt az, akinek fel kellett ismernie: elmúlt egy periódus, új utakat, új koncepciót kell keresni, amiben az aktuális kérdésekkal foglalkozó tánc kutatók is megtalálják helyüket. Ezt kollégái közül többen megkérdőjelezték, félve attól, hogy a nagy elődök félbehagyott életműve elvész. Felföldi László figyelme megoszlik a két feladat között, ezáltal óriási munkát vállal magára. Minden beszélgetésünkből kiderül, hogy állandóan szem előtt tartja a magyar néptánc kutatás hagyományainak megfelelő, hátramaradt feladatokat: tervezi a további egyéniség-monográfiákat. Jelenleg a lörincrévi származású Karsai Zsigmond kötetének, *A Népművészet énekes-táncos mestere és festészeti életművének* kiadása és az „Ugrós-monográfia” nyomdai kéziratának az elkészítése a legfontosabb munka, Pesovár Ernő mint főszerkesztő irányításával. Gondolkodik a Kárpát-medence táncdialektusainak és tánc típusainak különálló monográfiáin is. Másrésztől fontosnak tartja egy-egy közösség tánc kultúrájának meg-

írását, amelyekben a magyar táncutatásra eddig jellemző strukturalista, történeti irányultságot kiegészítve, a jelenkutatást és ezzel párhuzamosan a funkcionalista szempontokat is nagy szerephez juttatná. Talán ha egyszer a közös, Hosszúhetényben végzett terepmunkáinknak is beérik a gyümölcse... A jelenkutatásra külföldi kapcsolatai ápolása során nyert példák is ösztönzik: a Volga menti népeknél, Törökországban, valamint a Bánságban végzett terepmunkái hasznos tapasztalatokat hoztak számára.

A pályatársai által leginkább elismert munkái a táncos témájú ikonográfia tánc-történeti forrásként való elemzése, valamint a Magyar Kódexben megjelent, kiváló tánc-történeti összefoglalói, amelyek lényegében összegzései az eddigi áttekintéseknek. A magyar és a nemzetközi etnológiai, tánc- és kultúrtörténeti irodalom alapos ismerete mellett a szegedi egyetemi évek alatt, az orosz és angol szakok berkeiben szerzett széles körű olvasottsága segítette ezekben a munkákban. Tudományos munkáját jó memóriája és pontos, lépésről lépésre való gondolkodás segíti. Saját gyűjtései, kutatásai mellett szerkesztői munkássága is példaértékű, mindezt publikációs listája is bizonyítja.

Más, a néptáncutatóhoz csak közvetve kapcsolódó feladatokat is vállal. A hangszeres népzenevel kapcsolatos kiadványok gondozása mellett az ő nevéhez fűződik Magyarországon az UNESCO által fémjelzett szellemi kulturális örökségvédelem oktatásának megszervezése. Valószínűsíthetően a későbbi intézményi háttér megteremtésében is jelentős szerepet vállal majd. Itt kell megemlíteni az általa és Gombos András által összeállított és szerkesztett kiadványt, a magyar táncfolklór szellemi örökségét reprezentáló, a Népművészet Táncos Mestereiről szóló kötetet. Egykori egyetemével sem szakadt meg a kapcsolata, a kulturális örökségvédelem, valamint a táncfolklórisztika-táncantropológia oktatásához a Szegedi Tudományegyetem Néprajz és Kulturális Antropológia Tanszéke biztosít intézményes keretet.

Felföldi László azon ritka tudósegéniségek egyike, akik amellett, hogy saját tudományágukat magas szinten művelik, annak anyagi és személyi háttérét is meg tudják szervezni. Szakmájának szinte egy személyben szerez utánpótlást, kiváló tudományszervező képességét bizonyítja az Európai Folklór Intézet megalakulásában játszott fontos szerepe is. De nemcsak az intézményépítésben, hanem azok megtartásában, működtetésében is óriási szerepe van. Számlálhatatlan sikeres pályázat elkészítése és végigvezénylése kötődik nevéhez, így a lassan ellehetetlenülő néptáncstudománynak évek óta óriási szolgálatot tesz. Óriási kapcsolathálót tart fenn világszerte. Tagja számos magyar és nemzetközi tudományos társaságnak, szakmai programoknak. 2006-óta elnöke az ICTM etnokoreológiai tagozatának. Nevéhez fűződik a Magyar Etnokoreológiai Társaság megalapítása is 2007 tavaszán, mely társaság elnökévé is választotta. Rendszeresen részt vesz szakmai konferenciák szervezésében, magyar és európai egyetemeken vállal oktatást.

A kollegális viszonyok ápolásában is élenjár. Nem tart haragot és nem sértődik meg. Ő az, akivel mindenki mindenkor szóba áll, felettese, közvetlen munkatársai gyakran fel is használják kiváló „villámhárító” képességeit. Jó emberismerete és emberszeretete egyébként a terepmunkában is segíti.

A már említett utánpótlás-nevelést is szinte egymagában oldotta meg eddig. Nagyon jó a kapcsolata diákjaival, a táncházmozgalom tagjaival. Közülük kerültek ki azok az emberek, akik a tudomány közelében maradtak, akiket mind a mai napig képes lelkesíteni, és az önálló munkára bízni.

Ilyen sokrétű és nagy mennyiségű feladat ellátása és a hatalmas kapcsolatháló fenntartása azonban meghaladja az egyes ember teljesítőképességét. Sok kollégájához

hasonlóan Laci bácsi is nehezen szervezi szabadidejét, „nagy teherbírási” családi háttér nélkül lehet, hogy nehéz feladatokat állítana elé az élet. Ily módon a köszöntés nemcsak neki, de a családjának, elsősorban türelmes feleségének, Klára asszonynak is szól. Felföldi László köztisztviselői, kétkezi munkáscsaládból, magyar és szlovák felmenőktől származik. Kettős identitását mind a mai napig büszkén őrzi, feleségével és három gyermekével gyakran tesznek „gyökér-túrákat” (az elnevezés tőlük származik), amelyek során felkeresik balassagyarmati és gyomaendrődi rokonaikat. Gyermekai közül Edit lánya örökölte a tánc és a néprajz szeretetét, Ágnes a finnugor népek iránti érdeklődést, Laci fia pedig zenei érzékét.

Munkásságát 1997-ben *A Magyar Köztársaság Érdemkeresztje* ezüsfokozatával díjazták. 2002-óta a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének tudományos igazgatóhelyettese. 2007 augusztusában *A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével* tüntették ki.

Egyik kollégája találóan jellemezte: „Laci nagyon jó tudmányszervező alkat. A szolgálat és nem az önmegvalósítás jellemző rá.” Példaértékű az a szemléletmód, amely mára már kiveszőfélben van: alázat a tudomány és az élet iránt. Ez az, ami jellemzi Felföldi Lászlót, a tudóst, a tanárt és az embert.

VARGA SÁNDOR

Novák László Ferenc 60 esztendő

Novák László Ferenc (Novák Laci) a szakmán kívül is ismert, s elismert ember, a néprajzkutatók egyik legjellegzetesebb figurája. Aki ismeri, nem tartja túlzásnak a fenti állítást, hiszen ki ne találkozott volna vele konferenciákon vagy az Arany János Múzeumban a kollégák közül? Ki nem ivott az általa szerzett borokból? Ki nem mulatott vele Nagykőrösön vagy máshol? Kresz Mária mondta róla, hogy „móriczi figura”, s azt hiszem, ennél pontosabb jelzőt aligha lehet rá kitalálni.

A Gondolat Kiadó néprajzi kismonográfia-sorozatában megjelent *Három város* című munkáját még akkor vettem kézbe, mikor eszembe sem jutott, hogy néprajzkutató legyek. Szabó László írta róla, hogy munkásságát tekintve akár 100 éves is lehetne. Ezt mi, debreceni diákok úgy érzékeljük, hogy Szabó Tanár Úr (is) rengeteg kötelező irodalomban szerepeltette Novák László megkerülhetetlen munkáit, így amikor először találkoztam vele az életben, meglepődtem, milyen fiatal a munkásságához képest! Úgy is mondhatnánk: munkamániás. Szeret, s tud is dolgozni.

Neve mostanra összefonódott a nagykőrösi Arany János Múzeummal, ahová 1972-ben, az egyetem elvégzése után került. Nemcsak a szakma számára ismert munkássága (konferenciái, kiállításai), hanem a városba látogató turisták, s a helybeli tanárok is szívesen látogatják „múzeumát”, használják munkáit.

Novák László Ferenc a Pest-Pilis-Solt megyei Irsán született 1947. április 10-én. Az általános iskolát Albertirsán végezte, majd a monori József Attila Gimnáziumban érettségizett. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen 1972-ben szerzett diplomát történelem–földrajz–néprajz szakon. 1976-ban szintén Debrecenben dokto-